No. 143. **MIDDELBURGSCHE COURANT.** 1863.

Zaturdag 19 September.

W. KLEEUWENS EN ZOON GOES BOEKHANDEL

Editie van vrijdag avond 8 ure.

AANBESTEDING.

Op vrijdag den 25 september 1863, des voormiddags ten 10 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den commissaris des konings in de provincie Zeeland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de gedeputeerde staten, en in bijzijn van den hoofdingenieur van den waterstaat, in het Hendistriet, aan het lokaal van het provinciaal bestuur, te Middelburg, worden aanbesteed:

Het door klinkerbestrating vervangen van een gedeelte keistraat, benevens van het verplaatsen der telegraaflijn en het aanbrengen van spantoestellen, op den eersten zijtak van 's rijks grooten weg der 1e klasse no. 3 op Zuidbeveland, in twee perceelen.

Deze aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving.

Het bestek ligt ter lezing aan het lokaal van het ministerie van binnenlandsche zaken, aan dat van het provinciaal bestuur van Zeeland, te Middelburg, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de bestekken van waterstaats werken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende den 7en en 4en dag vóór de besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn aan het bureau van den hoofdingenieur van den waterstaat jhr. Ortt, te Middelburg, en bij den ingenieur Bleckmann, te Goes.

's Gravenhage, 5 september 1863.

Van wege den minister,
De secretaris-generaal,
J. SCHRöDER.

BINNENLAND.

Middelburg 18 september.

* Even als te Groningen had ook jl. dingsdag in het kiesdistrikt Dokkum de verkiezing plaats van een lid voor de tweede kamer der staten generaal, ter vervulling der vakature ontstaan wegens het door den heer M. Kingma Hz. genomen ontslag. Er zijn 1390 stemmen uitgebragt.

Bij de opening der stembussen, waarvan men ons heden den uitslag per telegraaf mededeelt, is gebleken dat er den 29 dezer eene herstemming moet plaats hebben tusschen de heeren mr. J. H. Alberda, te Leeuwarden, en O. baron van Wassenaer Catwijck, te 's Gravenhage. De eerste bekwam 514, de tweede 432 stemmen. Voorts vereenigden de heeren mr. P. A. S. van Limburg Brouwer, te 's Gravenhage, 345 en jhr. mr. S. W. H. A. van Beijma thoe Kingma, te Leeuwarden, 82 stemmen op zich.

Door de Provinciale kommissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Zeeland is geëxamineerd en toegelaten tot apotheker de heer P. A. Wattez.

* De plaatselijke kommissie voor de oprigting van een nationaal gedenkteeken voor 1813 enz. te Goes heeft zich met de voorstellen van den prins-voorzitter vereenigd in deze orde: 1. de stichting van eene nationale ambachtschool te Amsterdam, 2. de oprigting van een gedenkteeken in het Willemspark te 's Gravenhage, 3. de oprigting van een gedenknaald te Scheveningen. Van eenige bijdrage hoort men nog niets, doch de algemeene verwachting is niet groot.

Z. exc. de minister van buitenlandsche zaken is in de residentie terug gekeerd.

* De Hollandsche maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen, thans te Dordrecht vergaderd, heeft hare gouden medalje toegekend aan een ingekomen antwoord op eene prijsvraag betrekkelijk den wijsgeer Kinker. Bij de opening van het naambriefje is gebleken de schrijver te zijn jhr. B. H. C. K. van der Wijck, thans hoogleeraar te Groningen.

Naar men wil weten, zal in het volgende zittingjaar eene nieuwe herziening plaats hebben van de indeeling van het rijk in kiesdistrikten, waartoe voorbereidende werkzaamheden geschieden. Het getal leden van de tweede kamer zal daardoor, in evenredigheid van de vermeerdering der bevolking, met 3 vergroot worden, en dus op 75 worden gebragt.
(*Dagbl. van Z.-Holl. en 's Gravenh.*)

De statuten der maatschappij tot exploitatie van staats spoorwegen zijn goedgekeurd bij koninklijk besluit van 7 september ll., no. 67. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 12 millioen gulden. De eerste uitgifte zal zijn van 6 millioen gulden, verdeeld in 24,000 aandeelen, ieder groot f 250. De deelneming hierin zal, volgens bekendmaking door de direktie der Algemeene maatschappij voor handel en nijverheid, plaats hebben, in overeenstemming met de ontworpen statuten, bij publieke inschrijving op dingsdag en woensdag 22 en 23 september a. s., ten kantore van genoemde direktie. De eerste storting, ten bedrage van 20 pct. zal moeten geschieden binnen drie dagen, volgende op de toewijzing.

Een bij het departement van koloniën ontvangen regeringstelegram, dd. Buitenzorg 14 augustus, luidt: „Eene aardbeving heeft te Banjoemaas onheilen aangerigt."

Direkteuren der Maatschappij tot bevordering van nijverheid hebben een adres aan den koning gerigt, waarin zij op het spoedig voorstellen eener wet tot regeling van den fabriek-arbeid der kinderen aandringen. Zij vergelijken het lot der kinderen die in fabrieken arbeiden met het lot der slaven, waarbij dit laatste — nu de slavernij in onze koloniën is afgeschaft — vrij gunstig uitkomt. Direkteuren zeggen aan het slot van hun adres overtuigd te zijn dat Z. M. niet zal dulden dat een gruwel blijve voortwoeden, welke eene beschaafde natie onteert en hare krachten verspilt. Men ziet dus — hoe zonderling dit ook schijne — dat direkteuren van genoemde maatschappij van oordeel zijn dat er eene wet te maken is, magtig genoeg om een dergelijk kwaad uit te roeijen.

Reeds vóór eenigen tijd is gemeld, dat een aantal beoefenaars der beeldende kunsten in Nederland zich gewend heeft tot den minister van binnenlandsche zaken, om te protesteren zoowel tegen het ongunstig oordeel over de nederlandsche kunst, uitgebragt door de jury die aangewezen was tot toekenning van medaljes op de jongste tentoonstelling van wege de gemeente 's Gravenhage, als tegen het feit der openbaarmaking van dat antwoord op eene vertrouwelijke uitnoodiging.

Bedoeld adres, met 165 handteekeningen voorzien, is thans door de adressanten openbaar gemaakt, nadat de minister hun had te kennen gegeven dat zijne tusschenkomst daartoe niet vereischt wordt. De onderteekenaren ontzeggen der jury, die alleen met een speciaal mandaat was verkozen, geheel de bevoegdheid om ten deze officiëel te dienen van advies, ook omdat de drie daarin zitting hebbende kunstschilders niet gekozen waren door hunne mede-exposanten, en zij voor het minst als regtstreeksch belang hebbenden zich van de beraadslaging hadden behooren te onthouden.

In strijd met het vonnis der jury, beweren adressanten, volgens het oordeel van alle der zake kundige mannen, ten sterkste en kunnen zij des gevorderd met bewijzen staven dat er op de tentoonstelling te 's Hage meer dan ééne proeve aanwezig was van het talent van mannen, die door jarenlange studie tot eene hoogte gekomen waren waarop zij zich waardiglijk handhaven, en die bepaald de eer en zeer zeker de aanmoediging verdiend hadden van in een nationaal museum opgenomen te worden, eene eer, die sommigen in voorname buitenlandsche musea, voor arbeid van minder gehalte dan het op deze tentoonstelling aanwezige, reeds vroeger genoten.

Terwijl de adressanten verder er op wijzen dat de jury met verregaande driestheid in haar oordeel ook de verkochte voorwerpen omvat, waarvan door den minister niet gewaagd was, eindigen zij met de verklaring, een volkomen vertrouwen te blijven stellen in de belofte, door zijne excellentie aan 's lands vertegenwoordiging gedaan, om zijne zorgen ook tot bevordering van den bloei der beeldende kunsten in Nederland uit te strekken.

De Arnhemsche courant bevatte eenige dagen geleden een artikel over de leerpligtigheid, geheel in onzen geest, en waarop het ons wenschelijk voorkwam ook de aandacht van onze lezers te vestigen. Door plaatsgebrek waren wij echter steeds buiten de gelegenheid dit artikel over te nemen; wij laten het thans hier volgen.

„In de algemeene vergadering der Maatschappij tot nut van 't algemeen, in den loop der maand augustus gehouden, is onder anderen ook besloten een adres aan de regering te rigten waarbij op de school- of leerpligtigheid in Nederland wordt aangedrongen.

„Een besluit dat wij betreuren, omdat wij het beschouwen als een eersten stap op een verkeerden weg, en omdat de motieven waarop 't genomen is het, onzes inziens, volstrekt niet regtvaardigen. De redeneringen van de voorstanders der schoolpligtigheid resumeren zich in één motief, het schoolverzuim, de achterlijkheid, vooral bij de laagste onzer volksklassen, in onderrigt en verstandelijke ontwikkeling. Hiermede meenen zij alles bewezen en wederlegd te hebben. Het punt waarop alles aankomt is te bewijzen, dat het doen onderwijzen hunner kinderen voor de ouders niet enkel een zedelijke, maar ook een staatsregtelijke verpligting is, voor het verzuim van welke de staat bevoegd en verpligt is de nalatige ouders te straffen. Dit bewijs wordt nooit geleverd, om eene zeer eenvoudige reden: omdat het niet te leveren is. Het kind behoort aan de ouders en niet aan den staat, en de staat heeft dan ook als zoodanig geenerlei regt op het kind, gelijk wederkeerig de ouders, als zoodanig, geenerlei pligt jegens den staat te vervullen hebben. De regten en verpligtingen tusschen ouders en kinderen zijn, even als de regten en verpligtingen tusschen echtgenooten, van uitsluitend burgerregtelijken, huishoudelijken en zedelijken aard. Maar de burgerregtelijke, huishoudelijke en zedelijke verpligting sluit daarom niet ook eene staatsregtelijke verpligting in.

„De staat," beweert men, „is bevoegd en verpligt nalatige ouders tot het doen onderwijzen hunner kinderen te dwingen, omdat de staat belang heeft dat de burgers goed onderwezen zijn."

„Met deze redenering kan men ver komen, en het argument wil te veel bewijzen. Belang bij iets hebben motiveert voor den staat even weinig als voor den individu, nog niet, dat men ook het regt heeft dit belang door dwang te doen nakomen. De staat heeft zeer zeker ook belang bij de fysieke ontwikkeling zijner burgers, bij de vorming van een krachtig en gezond geslacht. Maar volgt daaruit, dat de staat dan ook bevoegd en verpligt is, door wettelijke voorschriften te zorgen dat geene huwelijken gesloten worden tusschen ziekelijke of zwakke personen, waarvan alleen ziekelijke of zwakke kinderen te verwachten zijn? Volgt er uit dat de staat bevoegd en verpligt is wettelijke leefregels voor te schrijven om den burger voor verkoudheid en andere ongesteldheden te behoeden?

„Door van den zedelijken pligt der ouders een staatspligt te maken, stelt men inderdaad den staat in plaats der ouders. De staat dringt den vader op zijde. En dit is eene zaak van zeer verre en gevaarlijke gevolgen.

„Om het regt van dwang des staats te bewijzen, stelt men de schoolpligtigheid op ééne lijn met de militaire dienstpligtigheid. „Als de staat" zegt men, „bevoegd is zijne burgers te dwingen, militaire dienst te verrigten, is hij a fortiori bevoegd hen te dwingen de scholen te bezoeken. Het kind is de milicien van het onderwijs." Dit voorbeeld bewijst onzes inziens niets, omdat het twee geheel ongelijksoortige zaken, geheel ongelijksoortige bevoegdheden, geheel ongelijksoortige verpligtingen naast elkander stelt. De staat roept den milicien op niet in diens bijzonder belang, maar enkel in het belang van den staat, omdat, gelijk art. 177 der grondwet zegt, „het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den staat en tot beveiliging van zijn grondgebied een der eerste pligten van alle ingezetenen blijft." Het dragen der wapenen is dus een burgerpligt, dien de staat van elken burger vordert. Maar het onderwijs, of liever het schoolgaan, zou verpligtend wezen vooral in het belang van den individu, opdat hij goed onderwezen in de maatschappij kome. Per millesimam consequentiam volgt dan, uit individueel belang, het belang van den staat.

„Wij zullen niet uitwijden over de moeijelijkheden in de toepassing dezer theorie, over de bezwaren van kontrôle, vooral wanneer men met de Maatschappij tot nut van 't algemeen, leerpligtigheid ook buiten de school voor de eigenlijke schoolpligtigheid wil. Die moeijelijkheden en bezwaren vallen, bij eenig nadenken, van zelf in het oog. Er is een nog gevaarlijker gevolg te wachten. Men begint met het beginsel te vestigen, dat de ouders ook staatsregtelijk verpligt zijn hunne kinderen behoorlijk te doen onderwijzen, dat de staat moet zorgen dat die verpligting nagekomen worde en de nalatige ouders straffen moet, die er niet aan gehoorzamen of in achterlijk blijven. Stel, dat men na jaren bemerkt, dat het middel het doel niet doet bereiken, dat, in weerwil van school- of leerpligtigheid, slecht en weinig geleerd is, dat onze volksklassen niet of verkeerd ontwikkeld zijn, dat zij bijgeloovig of bevooroordeeld zijn, dat zij niet dit geleerd hebben, wat hen het meest te past komt. De staat moet in dit geval, om aan zijn beginsel getrouw te blijven, een stap verder gaan. Hij moet de ouders straffen omdat zij hunne kinderen niet behoorlijk, niet naar hunne behoeften hebben doen onderwijzen. Na den vader op zijde gedrongen te hebben, moet hij hem geheel vervangen, en voorschrijven hoe, waar en op wat wijze, in welke school, bij welken meester en naar welke methode het kind zal moeten onderwezen worden. Dit is niet eene overdrijving der theorie van school- of leerpligtigheid, van school- of leerdwang, — het is er slechts het konsekwent en noodzakelijk uitvloeisel van. Indien het belang van den staat wettigt, dat ouders, die hunne kinderen niet doen leeren of schoolgaan, gestraft worden, dan wettigt dit zelfde belang ook, dat ouders gestraft worden, die hunne kinderen gebrekkig of verkeerd doen onderwijzen.

„Maar dan ook zijn wij geheel weêrloos overgeleverd aan dit leelijke ding, dat men, met een nog leelijker naam, „het staatsalvermogen", noemt. Wij keeren terug tot oude klassieke en nieuwe socialistische droomerijen, waarin de staat alles en de individu niets is, waarin de kinderen aan het publiek en niet aan de ouders toebehooren, en waarin het goevernement de aartsvader is, die de landskinderen verzorgt, verpleegt en opkweekt."

Benoemingen en besluiten.

RIDDERORDEN. Benoemd tot ridder 4e klasse der Militaire Willemsorde, ten vervolge op het koninklijk besluit

van 11 december 1849, houdende toekenning van eervolle belooningen ter zake der tweede en derde Balische expeditiën in 1848 en 1849, wegens zijn gedrag bij de eerstgenoemde expeditie, de gepensioneerde luitenant-kolonel der artillerie van het leger in Nederlandsch-Indië A. Netscher.

EERETEEKENEN. Verleend de bronzen medalje, ingesteld bij Z. Ms. besluit van 22 september 1855, benevens een loffelijk getuigschrift, aan A. Versteeg, soldaat van het 4e regement infanterie, en aan N. Wiegand, sergeant van het 3e regement infanterie, wegens het redden van drenkelingen.

MARINE. Eervol ontheven van het bevel over het wachtschip te Amsterdam de luitenant ter zee 1e klasse J. W. van Rhijn en dat bevel opgedragen aan den luitenant ter zee 1e klasse H. P. Klerck, thans non-aktief.

LEGER. Op verzoek pensioen verleend, ten bedrage van f 1080 's jaars, aan den kapitein van het 1e regement infanterie K. W. van Thielen.

Benoemd bij het wapen der infanterie, naar ouderdom van rang: bij het 2e regement, tot 1en luitenant, de 2e luitenant F. C. H. L. van Erckelens, van het korps; bij het 4e regement tot kapitein 3e klasse de 1e luitenant A. C. T. Gevers Leuven, van het regement grenadiers en jagers; tot 1en luitenant de 2e luitenant H.B. de Blij, van het korps; bij het 6e regement tot kapitein 3e klasse de 1e luitenant jhr. H. P. C. G. van der Hoeven, van het regement grenadiers en jagers.

Overgeplaatst de 2e luitenant H. J. Prins, van het wapen der infanterie van het leger hier te lande, in zijn rang en ancienneteit, bij het zelfde wapen van de landmagt in West-Indië.

BURGEMEESTERS. Benoemd tot burgemeester van de gemeente Arnemuiden de heer C. J. Baars.

POSTKANTOREN. Benoemd tot direkteur van het postkantoor te Arnhem, de heer J. J. Steinbuch, thans direkteur van het postkantoor te Bergen op Zoom; te Middelburg, de heer L. A. van der Marck, thans direkteur van het postkantoor te Venlo; te Bergen op Zoom, de heer W. H. Muntendam, thans kommies der posterijen 1e klasse; te Venlo, de heer J.T. Wakkers, thans kommies der posterijen 1e klasse; tot kommies der posterijen 1e klasse de heeren B. Meylink en L. H. A. de Chalmot, thans kommiesen 2e klasse; tot kommies der posterijen 2e klasse de heeren P. A. Ramaer en J. van den Brandeler, thans kommiesen 3e klasse; tot kommies der posterijen 3e klasse de heeren A. van Walsen en W. F. Slegt, thans surnumerairs bij het zelfde vak van administratie.

Nog benoemd tot direkteur van het postkantoor te Culemborg, de heer J. W. W. K. Termaat, thans geagreëerde klerk aan het zelfde kantoor; tot direkteur van het postkantoor te Steenwijk, de heer J. Hoek Bent, thans geagreëerde klerk aan het postkantoor te Harlingen.

Op verzoek eervol ontslag verleend, behoudens aanspraak op pensioen, aan de heeren C. S. Buser, direkteur van het postkantoor te Culemborg, en G. Varrenhorst, direkteur van het postkantoor te Steenwijk.

BELASTINGEN ENZ. Benoemd tot ontvanger der direkte belastingen en akcijnsen te 's Gravendeel c. a., de heer J. L. van Tets, thans in de zelfde betrekking te Wijchen.

Benoemd tot ontvanger der direkte belastingen, in- en uitgaande regten en akcijnsen te Wageningen, de heer H. Dijckmeester, thans ontvanger te Barneveld c. a.

INDISCHE DIENST. Op verzoek eervol ontslag verleend aan den heer D B. P. Zuurdeeg uit de betrekking van geneeskundige op het eiland St. Eustatius, waartoe hij op 26 junij jl. is benoemd.

Benoemd tot geneeskundige, belast met de plaatselijke geneeskundige dienst op gemeld eiland, de heer F.L. Nuijens thans genees-, heel en verloskundige te Amstelveen.

Kerk- en schoolnieuws.

* Naar wij vernemen is de heer J. J. van Toorenenbergen, predikant bij de nederduitsche hervormde gemeente te Vlissingen, benoemd tot director der Utrechtsche zendings-vereeniging.

— Ter voorziening in de vakature, ontstaan door het vertrek van den heer J. A. C. Nonhebel naar Kesteren, heeft de kerkeraad der hervormde gemeente te Serooskerke, klassis Middelburg, beroepen de heer G. J. Gobius du Sart, predikant te Arnemuiden.

Op het zestal waren geplaatst de heeren: G. J. Gobius du Sart, te Arnemuiden; J. H. Gravestein, te Loon op Zand; A. P. A. du Cloux, te 's Graveldhuin Kapelle en Vrijhoeven; J. W. Felix, te Katwijk a/d Rijn; J. J. Gobius du Sart, te Raamsdonk, en W. A. J. Lucas, te Streefkerk. Op het drietal de heeren: G. J. Gobius du Sart, J. W. Felix en A. P. A. du Cloux.

— Jl. zondag namiddag heeft de heer L. V. Hogerzeil, beroepen predikant bij de hervormde gemeente te Sluis, zijne intreêrede gehouden naar aanleiding van 2 Cor. IV : 5.

Marine en leger.

Zr. Ms. stoomschip Zoutman, kommandant de kapitein-luitenant ter zee J. Andreae, heeft den 12 augustus de reede van Paramaribo verlaten, met bestemming naar Nederland.

Regtszaken.

Pieternella Boogaard, vrouw van J. Kabboord, heeft beroep in kassatie aangeteekend tegen het arrest van het provinciaal geregtshof in Zeeland, jl. maandag in hooger beroep ten haren laste uitgesproken.

Gemengde berigten.

Terwijl men bezig was met het graven van een waterput, tot plaatsing eener pomp te Aardenburg, achter de plaats waar 's lands magazijnen gestaan hebben, aan de noord-oostzijde van de markt, vond men verscheidene ellen beneden de fondamenten dier magazijnen, een sterk metselwerk, alleszins de kenteekenen eener vrijgevorderde waterbouwkunde dragende en waarschijnlijk het onderstel eener oude steenen brug. Groote baksteenen en rond bewerkte arduin, welke de pijlers vormden, werden opgehaald. Het is waarschijnlijk de oude ganzenbrug, reeds vermeld in den omlooper van 1589 en die van de markt naar de overzijde van een der binnenhavens leidde, toen Aardenburg nog eene kapitale stad was. Zonderling! van de eeuwenoude steenen wordt thans de pompput voor 't in 1864 te stichten raadhuis gemetseld.

— Te Aardenburg is een kind met twee verlamde armen geboren. Het Sluisch weekblad vraagt of dit verschijnsel in verband zou staan met het verschijnsel der tijdelijke verlamming van kinderen en volwassenen, dezer dagen waargenomen; het gebruik van met loodgif bezwangerd water kon ook daar zijn verderfelijken invloed uitgeoefend hebben.

— Dezer dagen heeft het bestuur der Maatschappij tot redding van drenkelingen te Scheveningen proeven genomen, om door middel van vuurpijlen waarmede men lijnen aan boord van een schip of wrak werpt, schipbreukelingen te redden; later wordt aan de lijn een zware kabel gehecht. Deze proeven zijn aanvankelijk gelukkig geslaagd.

— De visscherij te Ammerstol heeft in de vorige week opgeleverd 64 zalmen, gemiddeld 7½ kilo wegende. Zij werden van f 1,10 tot f 1,30 verkocht.

— Men schrijft uit Aalsmeer dat de belangrijke verzending van aardbeziën naar men berekent gedurende het afgeloopen saizoen heeft bedragen: naar Amsterdam 7500 manden of 350,000 koppen; naar 's Gravenhage 3600 manden of 71,500 koppen.

— Bij verschillende boek- en kunsthandelaren te Berlijn is in beslag genomen een karikatuur-fotografisch portret van den minister-president von Bismarck, in de kleeding van een gemzenjager, met het onderschrift: „Er ging eens een heer op de gemzenjagt" enz.

— Het Algemeen handelsblad deelt het volgend uittreksel van een partikulieren brief uit Manilla, van 21 julij mede: Er was door ons goevernement hier eene veiling van eene kleine hoeveelheid sigaren voor den 13 dezer aangekondigd, doch intusschen werden van het goevernement te Madrid orders ontvangen om de prijzen van sigaren met 20 pct. te verhoogen, en de veiling is uitgesteld geworden, tot deze verordening in werking is gebragt.

— De zwitser Müller, leeraar aan het Joachims-gymnasium te Berlijn, die „de Nibelungen" uitgegeven en aan Frederik den Groote een exemplaar overhandigd had, bekwam daarop het volgende antwoord, dat nog in de stedelijke bibliotheek te Zurich berust: „Hooggel. waarde, getrouwe! Gij oordeelt veel te gunstig over de gedichten van de XIIe, XIIIe en XIVe eeuwen, wier uitgave gij bezorgd hebt en die gij tot verrijking der duitsche taal zoo bruikbaar houdt. Volgens mijn gevoelen zijn zulke dingen geen schot kruid waard, en zij verdienen niet aan het stof der vergetelheid onttrokken te worden. In mijne bibliotheek ten minste zal ik zulke ellendige prullen niet dulden, maar ik zal ze er uit laten werpen. Het mij toegezonden exemplaar kan dus een dergelijk lot verwachten. Potsdam, 22 februarij 1784. Uw genadige koning FREDERIK."

— Een horologiemaker te Rudweis heeft uitgevonden elk slot door middel van een uurwerk zoodanig in te rigten dat het niet te openen is. Hij heeft namelijk aan zijne winkeldeur beneden het slot een uurwerk aangebragt, hetwelk met een gewonen horologiesleutel wordt opgedraaid; hij sluit het slot af, draait het uurwerk op en nu kan niemand, zelfs niet de eigenaar, het slot openen vóór het werk afgeloopen is. Door het opdraaijen van het uurwerk ligt evenwel het uur waarop hij het slot openen wil in zijne magt. Wanneer hij den winkel des avonds ten 9 ure bij voorbeeld sluit en hij dien 's morgens ten 6 ure weder wil openen, dan moet hij den sleutel 36 maal in het werk ronddraaijen, en precies ten 6 ure kan het slot geopend worden.

— Den prins van Wallis zal door de engelsche gentlemen een bijbel worden geschonken. Niet minder dan 6000 personen hebben daarvoor bijdragen gegeven, die evenwel niet meer dan een shilling mogten bedragen; dit belette evenwel niet dat het geheele bedrag ruimschoots toereikende was om een waar kunststuk te vervaardigen.

— De zwitsersche Handels-courier verhaalt, dat men sedert eenigen tijd dagelijks heeft waargenomen, dat een valk nabij het station Derendingen den trein afwacht en daarop meestal tot aan Selzach medereijdt. De slimme roofvogel maakt onderweg jagt op de door het gedruisch van den trein verschrikte vogels, en gedurende de halt te Solothurn vliegt hij geregeld naar een boom bij de vestingwerken en verbergt zich daar, tot dat de trein zich weder in beweging stelt, als wanneer hij weder komt aanvliegen en verder de reis medemaakt.

— De anamitische gezanten zijn te Parijs aangekomen.

— Le siècle merkt teregt aan dat de kwestie der vijf napolitaansche gevangenen der Aunis in zooverre hare nuttige zijde heeft gehad als daaruit gebleken is welke personen de klerikale dagbladpers als „verdedigers van troon en altaar" beschouwt. Het is thans o. a. gebleken dat C. en J. la Gala, een tweetal dier passagiers der Aunis, op 12 april 1835 door het geregtshof in Terra di Labore tot 20jarige tuchthuisstraf zijn veroordeeld geweest wegens diefstal met braak, des nachts, in een bewoond huis en gepleegd door meer dan een persoon.

Verkoopingen en aanbestedingen.

Gisteren heeft aan het ministerie van binnenlandsche zaken te 's Hage bij inschrijving en opbod de aanbesteding plaats gehad van de voortzetting van het graven van het kanaal door Zuid-Beveland, in twee perceelen. Voor perceel I waren zeventien inschrijvingsbiljetten ingekomen. Het werd ingesteld op f 80,000 en verhoogd met f 1000, en is afgemijnd door den heer de Vreede te Neuzen, voor de som van f 118,000. Voor perceel II waren zeventien inschrijvingsbiljetten ingekomen. Het werd ingesteld op f 90,000 met verhooging van f 1000, en is afgemijnd voor de som van f 126,000 door den heer P. Hartog te Sliedrecht. Daarna werd de bus geopend voor de biljetten van inschrijving bij massa. Daarin bevonden zich elf inschrijvingsbiljetten, waarvan de minste inschrijver was de heer J. van der Vliet te Sliedrecht, voor de som van f 236,000.

Thermometerstand.

16 sept. 's av. 11 u. 57 gr.
17 „ 's morg. 7 u. 56 „ 's midd. 1 u. 62 „ 's av. 11 u. 54 gr.
18 „ 's morg. 7 u. 57 „ 's midd. 1 u. 62 gr.

BUITENLAND.

Algemeen overzigt.

Men herinnert zich hoeveel ongeduld aan den dag werd gelegd toen Europa de vorige antwoorden van Rusland omtrent de poolsche aangelegenheden verwachtte. Men weet hoe de europesche dagbladpers om strijd zoogenaamde inlichtingen gaf omtrent de russische notas en hoe men aandrong op mededeelingen der officiële regeringsorganen omtrent den inhoud der russische depeches. Geheel anders is thans de stemming der publieke opinie; men bemerkt overal eene soort van apathie ten opzigte van Polen en in den inhoud der russische antwoorden schijnen voor het oogenblik slechts zeer weinigen belang te stellen. Een bewijs te meer dat Europa het poolsche vraagstuk reeds moede is geworden.

Intusschen bevatten de engelsche en oostenrijksche dagbladen de nog niet medegedeelde depeches van Engeland en Oostenrijk aan Rusland. Die depeches verschillen weinig van de vroeger door de drie mogendheden afgezondene notas. Met andere woorden worden de zelfde argumenten op nieuw aangevoerd, welke onzen lezers reeds uit de in der tijd medegedeelde diplomatieke stukken bekend zijn. Napoleon III schijnt dan ook bij zijne onderdanen de poolsche kwestie uit het geheugen te wisschen en heeft de zamenstelling van een poolsch komitee te Versailles verboden.

Men weet dat onder de onopgeloste vraagstukken, welke in Europa in den laatsten tijd op den voorgrond zijn getreden, ook de sleeswijk-holsteinsche kwestie behoort. Tot nu toe werd zij echter slechts besproken als nu en dan de deensche regering of de duitsche bond weder eens eenige min of meer scherpe notas wisselden. Thans schijnt men echter meer dan voorheen geneigd te wezen om dit vraagstuk in plaats van à coups de plume, à coups de sabre op te lossen. Alvorens evenwel tot dit uiterste middel over te gaan heeft zich graaf Russell met de taak belast om bemiddelend op te treden tusschen beide partijen en ook Frankrijk heeft verzocht om daartoe zijn invloed op Denemarken en Duitschland uit te oefenen.

Van welke partij dit verzoek om bemiddeling is uitgegaan is nog niet met zekerheid bekend. Sommigen beweren dat Denemarken deze bemiddeling in der tijd als voorwaarde zou hebben gesteld voor de levering van een koning voor den griekschen troon.

Mag men geloof hechten aan de berigten die de aanstaande benoeming van den heer Pacheco als spaansch ambassadeur aan het fransche hof voorspellen, dan zou daaruit blijken dat de spaansche regering omtrent de mexikaansche kwestie jegens Frankrijk eenige meerdere toenaderingsgezindheid aan den dag legde. De heer Pacheco toch, vroeger spaansch vertegenwoordiger bij de regering van Juarez, heeft bij de behandeling der konventie van la Soledad in den spaanschen senaat hevig afgekeurd dat Spanje zich uit de mexikaansche expeditie had teruggetrokken.

Volgens berigten uit 's Gravenhage aan L'indépendance belge zijn de onrustbarende mededeelingen uit Japan, welke sommige dagbladen hebben opgenomen, voor het grootste gedeelte overdreven geweest. Ter kennisse van de nederlandsche regering is tot nog toe slechts gekomen dat de konsul-generaal der Nederlanden in Japan zijn ontslag heeft ingediend en dat eenige schoten zijn gelost op een vaartuig, hetwelk een nederlandschen konsul naar Decima overbragt. De berigten dat oorlogschepen naar de japansche wateren zouden gezonden zijn, acht de berigtgever aan het belgisch dagblad geheel onjuist.

Mexiko.

Een bij de Augsburgsche Allgemeine Zeitung ontvangen schrijven van Vera Cruz van 2 augustus meldt dat de regering van Chili, beducht geworden zijnde door de vestiging van het fransche gezag in Mexiko, getracht heeft al de Midden-amerikaansche republieken door een of- en defensief verbond tegen Frankrijk te verbinden, maar dat deze poging schipbreuk heeft geleden op de onder die staten bestaande veeten.

Volgens het zelfde schrijven zou de fransche interventie, en het daardoor in de hoofdstad Mexiko gevestigde bestuur, bij de bevolking elders in den lande nog zeer weinig bijval en ondersteuning vinden, en zouden de fransche troepen, ook door het regenstijde belemmerd, buiten magte zijn om iets van belang te ondernemen en zelfs om het hun toegedane deel der bevolking te beschermen tegen gewelddadigheden van de tegenpartij.

Verder meldt dat schrijven, dat het regentschap te Mexiko verscheidene besluiten in den uitsluitenden geest der klerikale partij had genomen en ook eene poging had gedaan om de monnikorden te herstellen, maar dat deze poging op den tegenstand van den maarschalk Forey had schipbreuk geleden.

België.

KONGRES TE GENT.

Betrekkelijk de werkzaamheden der verschillende sektiën van de Association internationale pour le progrès des sciences sociales, moeten wij ons bepalen tot het aanstippen van eenige weinige punten. De eerste sektie, onder voorzitter-

schap van den heer Lelièvre, behandelde de kwestie der preventieve detentie, waarover de heer Jolles en de amsterdamsche hoogleeraar Asser o. a. het woord voerden. De eerste drong vooral aan op ijver en spoedige afdoening van zaken bij de magistratuur, de laatste trachtte de onbillijkheid aan te toonen van het in vrijheid laten onder borgstelling en beschouwde de preventieve hechtenis in eenzame opsluiting als een heilzaam middel om den in hechtenis gestelde buiten de mogelijkheid te houden om met anderen in aanraking te komen, die hem zouden kunnen overhalen om de justitie te misleiden.

In de vergadering der eerste sektie op den volgenden dag werd door den franschen historicus Henri Martin de kwestie van de regten der onzijdige mogendheden behandeld. Met verontwaardiging wees hij er op dat, hoewel het kongres van Parijs de kaapvaart had afgeschaft, thans in het hart van Europa een kaper als „belligérant" wordt behandeld. Het is vrij duidelijk dat de heer Martin daarbij het oog had op de Florida-kwestie. De fransche Moniteur heeft thans echter op den aller gemoedelijksten toon den volke verkondigd dat de Florida een oorlogschip is, behoorende tot de marine der Zuidelijke Staten. Dit was zekerlijk wel de gemakkelijkste vorm waaronder de kwestie kon gebragt worden. De heer Villiaumé verloor zich omtrent den oorlog in het algemeen in allerlei theoriën, welke zeker den glans der nieuwheid wel niet bezaten. Zoo drong hij o. a. aan op de verwezenlijking van het oude denkbeeld eener algemeene internationale regtbank, waardoor legers, vestingen, oorlogschepen enz. enz. nutteloos zouden worden.

De heer Clamageran wees vervolgens op de inkonsekwentie van Engeland en Frankrijk, welke de Zuidelijke Staten van Amerika als oorlogvoerende partij hadden erkend en Polen, hetwelk veel meer regt had op dergelijke behandeling, hetwelk sedert de rooverachtige verdeeling voortdurend geprotesteerde, niet als zoodanig erkend had. De spreker vergat bij dit alles dat in 1863 het materiëel belang wel eens boven beginselen wordt gesteld. Vivent les principes! . . . . maar in theorie. De grenzen der blokkade en de uitspraak van Hugo de Groot, dat men daarbij den toevoer van levensmiddelen niet moest beletten, was insgelijks een punt van overweging.

De heer Herold, advokaat te Parijs, kwam voorts weder terug op de preventieve detentie, welke hij wel als een kwaad, maar als een noodzakelijk kwaad beschouwde. Ook hij drong aan op spoed bij de magistratuur en wilde overigens bij vrijspraak eene schadevergoeding toekennen, welk laatste door den heer Desmarest als hoogst moeijelijk in de toepassing werd verworpen.

In de tweede sektie werd de vraag behandeld in hoeverre er middelen zouden bestaan om, met behoud der studie van de doode talen in hare tegenwoordige uitgestrektheid, meer uitgebreidheid te geven aan het onderwijs der levende talen. Nadat eenige leden de meening hadden verdedigd dat men in den tegenwoordigen tijd te veel werk maakte van de studie der talen van Cicero en Demosthenes, en anderen zelfs het tegenwoordig onderwijs niet in overeenstemming achtten met onzen maatschappelijken toestand, kwam de heer Barbier aan het woord. Hij ontwikkelde het denkbeeld om internationale scholen op te rigten, en het onderwijs reeds bij leerlingen van zeer jeugdigen leeftijd, waarin de spraakorganen zich gemakkelijker de uitspraak van vreemde talen kunnen eigen maken, te doen aanvangen. Volgens de opinie van den heer Barbier moest voorts dit onderwijs zuiver praktisch wezen en alle grammaires worden ter zijde gesteld. De heer Mioulet uit Nederland verdedigde de oude talen tegen de aanvallen van zoovelen in onze dagen. Zeer teregt doet hij opmerken dat de oude talen geheel om zich zelven moeten bestudeerd worden, ten einde den geest te ontwikkelen en door de studie der klassieke meesterstukken een weinig van de geestkracht der ouden te erlangen.

Bij de heropening dezer sektie-vergadering op den volgenden dag deelde de heer Eugène Rendu, die juist uit Berlijn was aangekomen, alwaar hij het statistiek kongres had bijgewoond, mede dat men zich op dit kongres insgelijks met de kwestie der oprigting van internationale scholen had bezig gehouden. Men wilde een raad van bestuur voor geheel Europa en een nationaal komité in ieder land zamenstellen. Voor Frankrijk en Italië had men reeds dergelijke komitees gekozen. Aan de vervolgens gevoerde diskussiën nam ook de hoogleeraar Veth deel, die door de Maatschappij tot nut van 't algemeen naar Gent was afgevaardigd. De strijd tusschen de voorstanders van oude en nieuwere talen duurde daarop nog eenigen tijd met hevigheid voort, waarop natuurlijk ook de „langue universelle" als cheval de bataille van sommige kongresleden nog even een glimlach op veler gelaat te voorschijn kwam roepen, en vervolgens de vergadering uiteenging.

In de derde sektie, onder presidium van Conscience, werd o. a. de vraag behandeld van den bekenden Alexander Weill: Is het noodig dat een geniaal schrijver, om een heilzamen invloed uit te oefenen op zijn tijd, wat zijn leven betreft, op de hoogte zijner geschriften sta? De heer Ulbach maakte te dien opzigte de opmerking dat men zoo gaarne de mannen van genie buiten de maatschappij wil stellen, terwijl zij juist eene afspiegeling daarvan zijn met al hare onrust, haar lijden, hare omwentelingen, haren twijfel, op onsterfelijke en indrukwekkende wijze uitgedrukt. Waarom hen verantwoordelijk te stellen voor hetgeen zij niet hebben geprovoceerd, maar gevoeld, opgemerkt en teruggegeven. De zelfde stelling werd insgelijks verdedigd door mejufvrouw Royer en door den heer Foucher de Careil. Beide riepen eene kalme beoordeeling in voor geniale mannen, waarbij men gedachtig was aan de door hen bewezene diensten. Men moet overigens van mannen, die in eenig opzigt verheven zijn boven anderen, niet vergen dat zij in alle opzigten boven anderen verheven zijn, en hen zonder genade veroordeelen als hun leven niet even uitstekend is als hunne schriften. De heer Potkin daarentegen beweerde met wat hevigheid dat een werk, hetwelk niet rustte op de eeuwige waarheden der moraal en niet van een schrijver afkomstig was, die deze in zijn leven toepastte, slechts een gevaarlijk boek kan wezen.

In de volgende vergadering werden de diskussiën omtrent dit onderwerp voortgezet. De heer Wagener beweerde dat de moraliteit van literarische voortbrengselen onafhankelijk is van die des schrijvers, omdat in de eerste plaats de beginselen van moraliteit niet afhangen van het gedrag der menschen. Hij geeft echter toe dat de invloed der werken van hen, wier leven niet overeenkomt met de beginselen in die werken gepredikt, gering zal wezen. Mejufvrouw Royer stelt in verband met de stelling van den heer Weill de vraag: welke beginselen moeten gelden als criterium voor de zedelijkheid van een schrijver en voor die van zijne werken? De heer Weill en de heer Pascal Duprat voerden daaromtrent nog eene vrij hevige diskussie, waarin de laatste o. a. de hypothese aannam dat er in den mensch een voortdurende strijd is tusschen het goede en kwade beginsel. In de meesterstukken van een schrijver vertoont zich het goede beginsel aan ons; laat ons — zegt hij — den schrijver bewonderen van deze goddelijke zijde, zonder na te sporen wat in zijn leven die edele werkingen van den geest heeft kunnen benevelen.

In de vierde sektie (van weldadigheid en gezondheidsleer) werden de door den heer Ducpetiaux voorgestelde vragen behandeld:

1. Welke zijn de verbeteringen, sedert de laatste jaren in de arbeiderswoningen op het platte land en in de steden tot stand gebragt? Welke middelen zouden er bestaan om deze verbeteringen meer algemeen te doen invoeren?

2. Welke voordeelen en nadeelen bezitten de zoogenaamde „crèches" (vondelingshuizen) en de „salles d'asile"? Zijn dergelijke inrigtingen schadelijk voor de ontwikkeling van den zin voor huisselijkheid, zoo ja, hoe kan deze nadeelige invloed worden weggenomen?

3. Welke voordeelen bezit het besteden van krankzinnigen bij de bewoners van het platte land? Kan deze wijze van behandeling op alle verschillende gevallen van krankzinnigheid worden toegepast, zoo neen, in hoeverre zou dan elk systeem moeten worden toegepast, dat der afgezonderde gestichten of het eerstgenoemde?

Verschillende sprekers hebben over deze hoogst belangrijke vraagstukken het woord gevoerd, die meestal zeer verschillende systemata verdedigden, waaromtrent wij hier niet in bijzonderheden kunnen treden.

Belangrijke diskussiën werden omtrent de tweede vraag in de tweede sektie-vergadering gevoerd, waarbij mevrouw de barounesse de Crombrugge bijna een uur over dit belangrijk onderwerp het woord voerde. Met eene bewonderenswaardige gemakkelijkheid en rijke woordenkeus gaf zij eene historische beschouwing der „crèche" te Saint Josse ten Noode, beschreef den tegenwoordigen staat dezer instelling en gaf zeer veel nuttige wenken omtrent dit veelomvattend onderwerp. Met de aller grootste aandacht werd deze redevoering door een talrijk auditorium, waaronder een overgroot aantal dames, aangehoord, terwijl daaraan vele toejuichingen ten deel vielen. De heeren Favre, Desmarets, Ducpetiaux en anderen, die vervolgens het woord voerden, achtten de „crèches" hoogst nuttig, ofschoon zij tevens de opinie uitten dat eenmaal dergelijke instellingen niet meer noodig zouden wezen. De vraag of de „crèches" nadeelig waren voor de ontwikkeling van den zin tot huisselijkheid, werd door alle redenaars ontkennend beantwoord. De vraag omtrent de behandeling van krankzinnigen werd insgelijks door velen besproken. Sommigen meenden dat deze ongelukkigen niet beter konden behandeld worden dan thans te Gheel het geval is, terwijl anderen nog verbetering daarin zouden wenschen. De heer Belloc stelde voor om aan afgezonderde gestichten ook eene hofstede tot landbouwwerkzaamheden toe te voegen, waardoor beide systemata grootendeels vereenigd zouden worden toegepast.

In de vijfde sektie werd de staathuishoudkundige kwestie behandeld: Welke zijn de gunstigste omstandigheden ter ontwikkeling van het krediet in de verschillende takken van produktie? De heer Horn, een hongaarsch staathuishoudkundige, betoogde dat er verschillende soorten van krediet bestonden, welke buiten diskussie konden blijven. Hij rekende daaronder hetgeen hij „crédit de consommation" noemde en bepaalde zich slechts tot hetgeen hij verstond onder „le crédit d'entreprise" en „le crédit d'exploitation." De heer Villiaumé uit Parijs nam tot grondslagen der organisatie van krediet de vrijheid van handeling der burgers aan en de gelijkheid, namelijk de eerbiediging der regten van anderen. Het „crédit public" was voorts in zijne oogen slechts valsche munt, door de regeringen uitgevonden om te doen gelooven dat zij krediet bezitten. In verband hiermede werd eene levendige diskussie gevoerd over de vrijheid der cirkulatiebanken en de vrijheid om bankbiljetten uit te geven. Een aantal sprekers verdedigden de meening dat er algeheele vrijheid van uitgifte moest bestaan. De staat moest volgens hen daarin niet tusschenbeide komen en het publiek zou het meeste vertrouwen schenken aan hetgeen het 't meeste vertrouwen waard achtte. Ook de heer Bachiene uit 's Gravenhage voerde omtrent deze punten het woord en ontwikkelde de voordeelen, welke Nederland uit de hulpbanken trekt.

In de volgende vergadering werden deze diskussiën voortgezet.

In eene algemeene vergadering der eerste sektie in de salle de la Rotonde der universiteit werd de doodstraf besproken. Van de sprekers verdedigde slechts de heer Geelhand uit Antwerpen de stelling dat het behoud der doodstraf noodzakelijk is en betoogde dat de beginselen welke men aanneemt om de doodstraf af te schaffen, eigenlijk de opheffing eischen van alle straf. Ook de heer Weill scheen eenigzins tot het behoud der doodstraf te neigen wegens hare noodzakelijkheid.

BOEKBESCHOUWING.

Aesthetica of schoonheidskunde, in losse hoofdtrekken, naar uit- en inheemsche bronnen, voor nederlanders geschetst, door dr. J. van Vloten, hoogleeraar te Deventer. Eerste aflevering. Deventer, A. ter Gunne. 1863.

Mag en moet men een volk beoordeelen naar de hoogte, waarop zijne kunst staat en naar de ontwikkeling van zijn kunstzin, dan staat het zeker aller treurigst met de nederlanders. Men zou het anders verwacht hebben in een land, welks bewoners reeds voor dat andere volken uit den dommel ontwaakten, hunne kracht en hunne waarde als vrije mannen gevoelden, die geene slavernij konden dulden en zich niet alleen onafhankelijk wisten te maken, maar ook hunne onafhankelijkheid wisten te handhaven. Toch namen zij vrijwillig een ander juk op zich. Zij bogen den fieren nek onder den invloed van de kerk en hare leerstellingen, en offerden, zoo zij meenden met een edel doel, den zin voor al wat goed en schoon is op, voor zoo ver dit niet in de katechisatie-kamer en in de kerk te huis behoorde. De invloed van de kerk en hare geestdoodende bekrompenheid worden minder, door de ontwikkeling van kunstgevoel en het aanmoedigen van kunstgenot zal de kunstzin meer algemeen worden, en het gevolg kan niet uitblijven: de godsdienst zal daarbij winnen. Iedere poging om het schoone beter te doen kennen en waarderen, verdient onze hulde, omdat het den mensch waarlijk nader brengt tot zijne grootsche bestemming, dat is om niet alleen heer der schepping te zijn, maar om met zijn geest te staan boven de natuurlijke en geestelijke wereld, wier voortbrengselen hem als 't ware ter genieting worden aangeboden, zoo dat zijn meesterschap alleen kan blijken door de keuze die hij doet, met andere woorden: den smaak.

Verre is het er van daan dat alle volken uit alle tijdvakken op het zelfde standpunt staan. Ten tijde van Pericles was ieder athener een kunstregter, omdat hij een kunstkenner, wij zouden haast zeggen moest worden door alle gewrochten van kunst en smaak, die hij om zich heen zag. In het laatst der zeventiende en in de achttiende eeuw waren er zeker weinigen van de geleerde kunstkenners, die zich met die ongeleerden hadden kunnen meten, wier gewaarwordingen en indrukken hunnen oorsprong ontleenden aan de zinnelijkheid, eene zinnelijkheid evenwel die gelouterd en veredeld was door al het eenvoudige en schoone dat zich aan hare waarneming aanbood.

Misschien wisten zich toen zeer weinigen rekenschap te geven waarom iets schoon of verheven was en aan welke regels het moet voldoen om dien naam te kunnen dragen en dit gebrek is bij ons algemeen, terwijl aan den smaak waarlijk niet bijzonder veel gelegenheid wordt gegeven om zich te oefenen. Vraagt men iemand, die bij de bewondering van het een of ander monument steeds de woorden: mooi! heerlijk! hoe verrukkelijk! enz. in den mond heeft, waarom hij zoo in enthousiasme verkeert, dan zal hij zeggen, omdat het zoo schoon is, maar vraagt men verder naar het waarom, dan moeten verreweg de meesten het antwoord schuldig blijven.

Geen wonder. Want hoe veel kennis en welk eene veelzijdige goed gedigereerde kennis wordt er niet vereischt om zich zelf rekenschap te kunnen geven van zulk een indruk. De aesthetiek of schoonheidskunde moet hare argumenten en bouwstoffen aan alle deelen der menschelijke wetenschap en ervaring ontleenen. Geen gemakkelijke taak is het derhalve een handboekje of schets van haar te geven. Professor van Vloten heeft het beproefd en, voor zoo ver als we uit de eerste aflevering die voor ons ligt kunnen opmaken, is het moeijelijke werk aan goede handen toevertrouwd. Het werkje draagt geen duitsche of fransche kleur, ofschoon de schrijver erkent hier en daar iets aan Oeser en Grube's „Briefe an eine Jungfrau über die Hauptgegenstände der aesthetik" te hebben ontleend. Het in de lucht zwevende en onbepaalde, dat vooral de duitsche handboeken over verschillende vakken van kunst en wetenschap zoo dikwijls ontsiert, wordt hier niet gevonden, het is gezonde kost, doch soms in een al te eigenaardigen vorm voorgedragen. Om een voorbeeld aan te halen, waarom vindt men in de noten dikwijls „vergelijk des belust" enz. Wat beteekent die dwaasheid of nieuwigheid die volstrekt niet schoon is? Heeft men geen lust, dan zal men natuurlijk niet vergelijken, en er bestaat dus voor den hoogleeraar geene reden om van het gewone gebruik af te wijken en eenvoudig te schrijven; „vergelijk of zie."

Misschien zal eene opgave van den inhoud menigen lezer niet ongevallig zijn en daarom deelen wij die hier mede. Op eene soort van inleiding over 's menschen geestvermogens volgt de behandeling van de aesthetica of schoonheidskunde. De schrijver spreekt over de beteekenis van het woord, vervolgens over de natuur, onnatuurlijkheid, natuurgevoel en natuurschoon. In het tweede hoofdstuk worden het natuur- en landschappelijk schoon en de werking der kleuren besproken.

De behandeling van 't kunstschoon, verbeelding, schoonheid en zedekunde, vrijheid, invloed en werking der kunst, spel, ernst en scherts, verheven- en bevalligheid, dienen als 't ware als inleiding op de nadere beschouwing der verschillende kunsten. Met het bespreken der bouwkunst is reeds in de eerste aflevering een begin gemaakt. Beeldhouw-, schilder-, toon- en dichtkunst en welsprekendheid zullen in de drie of hoogstens vier afleveringen, welke nog moeten verschijnen, achtereenvolgens ter sprake gebragt worden. De inhoud is rijk, de wijze van behandeling boeijend; vooral het hoofdstuk over de bouwkunde trok ons zeer aan en doet ons reikhalzend naar het vervolg uitzien.

HANDELSBERIGTEN.

MIDDELBURG 17 september. In de op heden door de Nederlandsche handelmaatschappij te Rotterdam gehoudene veiling van 30962 kranjangs Java en Makassar suiker, is alles verkocht. Bruin, blond en grijs f ¾ à f 1, en wit f 1¼ à f 1½ onder de in de veiling van julij besteede prijzen.

Graanmarkten enz.

AMSTERDAM 18 september. Tarwe en gerst flaauwer. Raapolie op zes weken f 41⅜. Lijnolie op zes weken f 48¾.

DORDRECHT 17 september. *Ofschoon de aanvoer van tarwe niet ruim was, kon zij slechts tot 10 à 20 cent verlaging worden opgeruimd.* Van rogge was de goede soort prijshoudend, afwijkende kwaliteit 20 cent lager, gerst bleef onveranderd. Jarige haver was prijshoudend, nieuwe voeder haver 20 cent lager. Nieuwe paardenboonen die in kwaliteit zeer uiteenloopen werden van f 5 tot f 5,80 verkocht. Duiven- en witteboonen waren niet ter veil, een enkel partijtje bruineboonen werd tot f 9,50 verkocht, blaauwe erwten in een doen. Koolzaad werd 20 cent lager verkocht. Raapolie f 40 en lijnolie f 48¾ à kontant.

OOSTBURG 16 september. De aanvoer van granen was heden ruimer dan vorige week, doch de kooplust flaauw voor tarwe, rogge, erwten en paardenboonen, zoo dat alle deze artikelen lager moesten worden afgegeven. Gerst en haver vonden tot omtrent vorige prijzen vrij goeden aftrek.

Men besteedde de volgende prijzen: Tarwe, jarige en tweejarige f 7,50 a f 8,50. Puike nieuwe, gemeenere en blaauwe f 8 a f 8,75. Rogge f 5,90 a f 6,10. Nieuwe wintergerst f 5 a f 5,30. Zomer dito f 4,50 a f 4,80. Haver f 2,60 a f 3. Paardenboonen f 5,50 a f 6,30. Graauwe erwten f 6 a f 6,50. Groene dito f 6 a f 7.

MIDDELBURG 17 september. De aanvoeren uit onze naburige eilanden blijven *bij voortduring klein. Uit Walcheren* was er heden algemeen veel graan ter markt. Jarige walchersche tarwe werd weder met aandrang geveild en had nagenoeg geen koopers. Nieuwe tarwe voor de zaai hield nagenoeg vorigen prijs, terwijl voor baktarwe niet dan onder vorigen weekprijs werd geboden. Rogge met weinig handel. Gerst had alleen koopers in de beste soorten. Nieuwe walchersche witteboonen zijn 75 cent en dito bruineboonen 50 cent lager gekocht. Jarige paardenboonen werden lager aangeboden, doch daarin ging niets om. Nieuwe dito 25 cent lager. Erwten ruim ter veil en 25 cent lager met grage koopers. Koolzaad bleef prijshoudend. Puike nieuwe zeeuwsche tarwe f 8,75, mindere f 8,50. Puike éénjarige walchersche tarwe werd aan f 9 verlaten. Puike nieuwe walchersche tarwe voor de zaai f 9,50 a f 9,25, baksoorten f 9 a f 8,75, *mindere f 8,50. Jarige zeeuwsche rogge* was aan f 6,50 te koop. Puike nieuwe zaai-rogge f 6,75, bak-rogge f 6,50 a f 6,25. Puike zeeuwsche wintergerst f 5,60 a f 5,50, voorts f 5,30 a f 5. Puike walchersche zomergerst f 5,30, zeeuwsche f 5. Puike nieuwe walchersche *witteboonen f 9,25, mindere* f 9, dito bruineboonen f 9,25. Puike jarige paardenboonen werden aan f 6 verlaten, dito nieuwe walchersche f 6 a f 5,50. Puike walchersche groene erwten f 7 a f 6,75 naar deugd. Koolzaad werd *ter verzending* aan *f 13,10* en *f 13 de mud* gekocht. Oliën in een doen.

GEMIDDELDE MARKTPRIJZEN.

Middenprijzen van bakbare tarwe f 9,— en rogge f 6,—. Aardappelen f 1,50 a f 1,70 per ned. mud. Versche boter f 1,06 a f 1,12 per ned. pond.

Prijzen van effekten.

Amsterdam 18 september.

Nederland.	Certifik. Werkelijke schuld . .	2½	pct.	64⅛
	dito dito dito . .	3	„	—
	dito dito dito . .	4	„	—
	Aand. Handelmaatschappij . .	4½	„	142
België.	Certifikaten bij Rothschild . . .	2½	„	—
Rusland.	Obligatien 1798/1816	5	„	109⅞
	Certifik. Hope & co.	4	„	77½
	Oblig. dito 1855, 6de serie	5	„	91⅛
	dito dito Leening 1860	4½	„	91½
	Certifikaten	6	„	—
	Aand. spoorweg		„	200
Polen.	Schatkistobligatien	4	„	—
Oostenrijk.	Obligatien metalliek	5	„	65⅛
	dito 1847/1852	2½	„	33¾
	dito rente Amsterdam	5	„	86⅝
	dito nationale	5	„	70⅛
	Bank aktien	3	„	—
Italië.	Leening 1861	5	„	68⅝
Spanje.	Obligatien (binnenlandsche) .	3	„	51⅛
	dito . . . . 3 thans	2½	„	48¼
	Amortisable schuld		„	—
Portugal.	Obligatien 1853	3	„	48¼
	dito 1856—1869	3	„	48
Griekenl.	dito (blaauwe)	5	„	36⅝
Vereen.Stat.	dito (1874)	5	„	72¾
Illinois.	dito	7	„	82¾
Mexiko.	dito	3	„	44⅛
Grenada.	dito afgestempeld	4½	„	16⅝
Venezuela.	dito	2	„	25

ADVERTENTIEN.

Getrouwd:

A. J. KLUPPEL,
Officier der Maréchaussée,
en
E. S. H. VAN HOEK.

Middelburg,
den 17 September 1863.

Heden beviel van eene DOCHTER J. E. INKMAN—KUNST.

Middelburg, 17 September 1863.

Middelburg, 17 September 1863.

Heden morgen overleed, tot mijne en mijner Kinderen bittere smart, mijne innig geliefde Echtgenoot CATHARINA MARIA HONDSMERK, in den ouderdom van 49 jaren. — Bijna 30 jaren was ik gelukkig met haar vereenigd. Eene slepende zielsziekte maakte een einde aan haar voor ons zoo dierbaar leven.

P. DE BROEKERT.

Algemeene kennisgeving.

Die genen welke iets te vorderen hebben van — of verschuldigd zijn aan den Boedel van wijlen CORNELIS KASSE, overleden in de Gemeente Veere, gelieven daarvan opgaaf of betaling te doen bij JACOBUS POPPE aldaar, vóór den 1 October aanstaande.

Al de genen die iets te vorderen hebben van — of verschuldigd zijn aan den Boedel van nu wijlen ADRIANA JOHANNA VAN DER VALK, Weduwe van ABRAHAM DE STEUR, gewoond hebbende en te Veere overleden, gelieven daarvan opgave of betaling te doen aan den Procureur PIETER REKKER, vóór den 30 dezer maand.

Retghebbenden op eene **Reddingsboei**, gemerkt L'AIMABLE MARIE. AURAY. — en eenig Wrakhout, vervoegen zich bij den Burgemeester van Oostkapelle.

KERMIS TE YERSEKE.
Begint 30 September 1863.

AANBESTEDING VAN LEGSTROO.

Op Vrijdag den 25 September 1863, des middags ten 12 ure, zal op het Bureau van den ondergeteekende, in de Nieuwstraat, wijk H no. 236, te **Vlissingen**, publiek worden aanbesteed, de levering van het benoodigde **LEGSTROO** voor de Korpsen te VLISSINGEN in garnizoen, voor den tijd van één jaar, ingaande met den 1sten November aanstaande en eindigende met den laatsten October van het volgend jaar; — volgens voorwaarden, *van heden af ter lezing liggende op gemeld* Bureau, van 's morgens 10 tot middags 12 ure.

Vlissingen, den 18 September 1863.

De Militaire Onder-Intendant, belast met het toezigt over het Nachtleger in Zeeland,
RIJGERBOS OUWENS.

STUDIEN VAN DE NOTARISSEN EGGERMONT, TE GENT, EN MAENHAUT, TE ASSENEDE.

De Notaris EGGERMONT, te Gent, zal, met tusschenkomst van zijnen Ambtgenoot, Meester MAENHAUT, Notaris te Assenede, en ten overstaan van den Heer Vrederegter des Kantons Assenede, openbaarlijk te koop veilen, een grooten en schoonen Kavel

BOUWLAND,
met aanhoorenden begraasden
ZEEDIJK EN DIJKGLOOIJING (KRAMMAT),

gelegen te **Hoek**, in **Loozepolder** (Prov. Zeeland); bekend op het Plan kadastraal wijk H no. 37 tot en met no. 41, groot volgens meting 21 Bunderen 76 Roeden, houdende aan den Koudenpolder en aan het Axelsche Gat.

In beheer.

De Schorren, voor dezen Kavel liggende, alsmede de Aanwas, worden niet mede verkocht.

Verdeeld in vier Koopen.

ZITDAGEN.

INSTEL . . . **Donderdag 24 September 1863,**
VERBLIJF **Donderdag 8 October daarna,**
telkens om drie ure des namiddags, ter Zittingzaal van het Vredegeregt te **Assenede.**

VERKOOPING van zindelijke **MEUBELEN** en **HUISRAAD**, GOUD, ZILVER en DIAMANTEN, op Woensdag 30 September 1863, in het NEDERLANDSCH LOGEMENT in de Abdij, ten overstaan van den Notaris D. VERHULST, nader te announceren.

J. DE SCHINKEL,
Ondernemer van Openbare Verkoopingen en Boedelschikker.

L. PERVOOST, Heel- en Vroedmeester, alsmede gepatenteerd Zaakwaarnemer, wonende te Middelburg, berigt aan belanghebbenden, dat hij aldaar (Noordzijde van den Dam, N no. 6), een **COMMISSIE-KANTOOR**, tot het leveren van PLAATSVERVANGERS en NOMMERVERWISSELAARS voor de **Nationale Militie** heeft daargesteld, en kan men van heden tot 1 December e. k. over de Hoofdsom en Premie van vrijloten met hem, op aannemelijke voorwaarden, onderhandelen, ten einde van een' geschikten *Plaatsvervanger of Nommerverwisselaar*, waarvoor hij den geheelen diensttijd instaat, voor het dienstjaar 1864 verzekerd te zijn.

Al de kosten, geene uitgezonderd, zullen onder de Hoofdsom begrepen zijn.

Is wijders, in zijne betrekking als Heelmeester, voortdurend over alle gebreken te raadplegen of zij den Loteling voor de Nationale Militie al dan niet geschikt maken.

Middelburg, den 18 September 1863.

DRIE SPUITEN.

J. H. UCHTMANN

Heeft de eer de ontvangst te berigten van de nieuwste **CHALLONS-FRANÇAIS**, **Omslagdoeken, Kleedingstoffen** en verdere Nouveautés.

JAN VAN REES & ZOON *te Zwolle* hebben het **Depôt** hunner **THEEEN** voor Middelburg gevestigd bij Mejufvr. J. C. SCHOUTEN, geb. KOK, Korte Sint Pieterstraat, wijk F no. 29. — Veel verbeterde kwaliteiten, door belangrijke buitenlandsche inkoopen. — Verpakking: 1, 2½ en 5 Ons, voorzien van Zegel, Prijs en Nommer. — PRIJS-COURANTEN gratis bij de Depôthoudster te bekomen.

Vette OSSENKRIPPEN voor 60 cent het Ned. Pond, bij LADENBERG & VAN STRATEN.

IEMAND **Kost** en **Inwoning** verlangende, met gebruik eener vrije Kamer, adressere zich bij J. C. & W. ALTORFFER.

Bij DE GEBROEDERS ABRAHAMS, te Middelburg, zijn uitgegeven en voortdurend verkrijgbaar:

REISKAART
VAN DE
PROVINCIE ZEELAND,
DOOR
J. DE KANTER Phz.
Prijs *f* —,80.

KAART VAN ZEELAND
IN KLEIN FORMAAT.
Prijs *f* —,25.

KAART
VAN HET
EILAND WALCHEREN,
GEGRAVEERD IN KOPER,
waarop alle gemeenten, wegen enz., benevens vele buitenplaatsen en hofsteden zijn aangewezen.
Prijs *f* 1,25.

PLATTEGROND VAN MIDDELBURG,
VERVAARDIGD NAAR DE KADASTRALE LEGGERS,
onder toezigt van **J. H. MULLER**, Civiel Ingenieur
MET AANWIJZING DER
WIJKEN, NOMMERS DER HOEKHUIZEN, RIOLEN ENZ.
Prijs *f* 2,50.

Dezelfde Kaart gekleurd kost *f* 3,25.

STOOMBOOTDIENST
TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.
Uren van vertrek in September.

VAN MIDDELBURG.				VAN ROTTERDAM.			
Zaturdag	19	's morg.	6 ure.	Zaturdag	19	's morg.	10,30
Zondag	20	„	6	Zondag	20	„	10,30
Maandag	21	„	6	Maandag	21	„	10,30
Dingsdag	22	„	7	Dingsdag	22	's midd.	12 ure.
Donderdag	24	„	9	Woensdag	23	's morg.	6
Vrijdag	25	„	10	Vrijdag	25	„	6
Zaturdag	26	„	11	Zaturdag	26	„	7
Zondag	27	„	11,30	Zondag	27	„	8,30
Maandag	28	's midd.	12 ure.	Maandag	28	„	8,30
Dingsdag	29	's morg.	6	Dingsdag	29	„	8,30
				Woensdag	30	„	9,30

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.